

בריאות הנפש בתקופת מלחמת "חרבות ברזל" – תוצאות המדידות

בשלוש נקודות זמן

נספח מתודולוגי

הדר סמואל וינאי גורליק

אוכלוסיית הסקר

אוכלוסיית הסקר כללה מדגם מייצג של תושבי ישראל שהיו בני 18 ויותר בעת המדידה הראשונה (דצמבר 2023). נוסף למדגם המייצג נאסף מדגם מכוון (purposeful) של משיבים המתגוררים במרחק של עד 12 ק"מ מן הגבול הצפוני או מרצועת עזה (להלן: יישובי קו העימות).

גודל המדגם

גודל המדגם עמד על 2,000 משיבים במדגם המייצג ועוד 686 משיבים במדגם של יישובי קו העימות. במדידה השנייה השיבו לסקר 1,746 משיבים חוזרים ונוספו עוד 274 משיבים ערבים שלא השתתפו במדידה הראשונה. זאת כדי להגדיל את מספר התצפיות ולאפשר ניתוחים נוספים על האוכלוסייה הערבית. תשובותיהם לא נכללו בממצאי המדידה השנייה אך הוכנסו לניתוחי המדידה השלישית, כאשר היו בידי צוות המחקר תשובות לשתי מדידות. בסך הכול השתתפו במדידה השלישית 1,766 משיבים חוזרים.

כלי המחקר

השאלון כלל כלים מתוקפים לזיהוי תסמיני פוסט-טראומה (PCL5), חרדה (GAD7) ודיכאון (PHQ9); במדידה השלישית נוסף לשאלון גם כלי להערכת הפגיעה בתפקוד היום-יומי (WSAS). נוסף על כך השאלון כלל שאלות על חשיפה לאירועי המלחמה, תחושת צורך בטיפול ופנייה לקבלתו, שימוש בחומרים ממכרים, היסטוריית בריאות נפש, תפיסת יכולת להתמודד עם המצב ומידע דמוגרפי.

איסוף הנתונים

הנתונים נאספו באמצעות חברת פאנל (iPanel) בשלוש נקודות זמן: t1 – דצמבר 2023-ינואר 2024, t2 – אפריל-מאי 2024, t3 – ספטמבר-אוקטובר 2024.

שקלול קובץ הנתונים

בדיקת המדגם אל מול נתוני האוכלוסייה במאפיינים גיל, מגדר, מגורים בקו העימות וקבוצת אוכלוסייה העלתה הבדלים מובהקים, עם ייצוג יתר לתושבי קו העימות (בקרוב יהודים), לגילי הביניים (44-65) ונשים בנות 45 ויותר, ובקרוב יהודים גם ייצוג יתר לנשים בגילי 18-24. נוכח ההבדלים בהתפלגות בין יהודים לערבים והשוני מן ההתפלגות באוכלוסייה, הוחלט לשקלל את נתוני המשיבים היהודים לפי גיל, מגדר ומגורים בקו העימות ואת המשיבים הערבים לפי גיל ומגדר. הוחלט לא לשקלל את המשיבים הערבים לפי מגורים בקו העימות עקב המספר הנמוך של תושבי קו העימות באוכלוסייה הערבית (3% ביישובי קו העימות בצפון ואחדים בקו העימות בעוטף עזה). מאפייני אוכלוסייה להשוואה נלקחו מקובץ [השנתון הסטטיסטי לישראל 2022](#) של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ונתוני מקום המגורים נלקחו מנתוני [רשות האוכלוסין וההגירה](#) (נתוני נובמבר 2023).

לוח 1 מפרט את מאפייני הרקע שלפיהם נקבעו המשקלים.

לוח 1: מאפייני הרקע וקבוצות השקלול

קבוצת אוכלוסייה	מאפייני רקע	מספר קבוצות השקלול	פירוט הקבוצות
יהודים ואחרים	גיל	4	24-18
			44-25
			64-45
			+65
	מגדר	2	גברים
			נשים
	מגורים בקו העימות	3	מגורים ביישובי קו העימות הצפוני
			מגורים ביישובי קו העימות בעוטף עזה
			מגורים בשאר חלקי הארץ
ערבים	גיל	4	24-18
			44-25
			64-45
			+65
	מגדר	2	גברים
			נשים

מן הלוח עולה כי יש 24 קבוצות (3X4X2) בקרב המשיבים היהודים ו-8 קבוצות (2X4) בקרב המשיבים הערבים. המשקל של כל אחת מן הקבוצות חושב כיחס בין גודלה במדגם לגודלה באוכלוסייה.

חישוב המשקלות נערך כך :

1. ניפוח של משקל כל תצפיות לפי $\frac{N_j}{n_j}$, כאשר N_j הוא גודל הקבוצה ה-j באוכלוסייה (בהתבסס

על קובץ אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, דת, גיל ומין של הלמ"ס) ו- n_j הוא גודל הקבוצה ה-j במדגם המשיבים.

2. לצורך חזרה לגודל המדגם המקורי, מקדם הניפוח של כל תצפית חולק במוצע הכללי של מקדמי הניפוח במדגם.

תהליך השקלול נערך בנפרד לכל מדידה. עקב מיעוט משיבים ערבים בגילי +65 במדידה השלישית, הוחלט לאחד את קבוצות הגיל 64-45 ו-65+ בקבוצת המשיבים הערבים לקבוצת הגיל 45-70. בעקבות זאת בקרב המשיבים הערבים היו שש קבוצות לשקלול (3X2) במדידה השלישית.

ייצוגיות המדגם

לוחות 2-4 מציגים את התפלגות מאפייני הרקע שעל פיהם נערך השקלול במדידה הראשונה, לפני השקלול ואחריו, עבור כל משתנה שקלול בנפרד.

לאחר השקלול, ההתפלגות במדגם זהה לזו שבנתוני הלמ"ס 2022, לפי משתני השקלול.

לוח 2: ייצוגיות לפי מגדר (באחוזים)

מגדר – יהודים	מדגם לפני שקלול – מדידה ראשונה	מדגם לפני שקלול – מדידה שנייה	מדגם לפני שקלול – מדידה שלישית	מדגם לאחר שקלול / אוכלוסייה
גברים	44	42	41	52
נשים	56	58	59	48
מגדר – ערבים				
גברים	48	48	35	50
נשים	52	52	65	50

לוח 3: ייצוגיות לפי גיל (באחוזים)

גיל – יהודים	מדגם לפני שקלול – מדידה ראשונה	מדגם לפני שקלול – מדידה שנייה	מדגם לפני שקלול – מדידה שלישית	מדגם לאחר שקלול / אוכלוסייה
24-18	11	11	11	14
44-25	48	48	47	35
64-45	31	31	32	30
+65	10	10	10	21
גיל – ערבים				
24-18	17	17	13	22
44-25	41	51	62	43
64-45	31	31	23	27
+65	2	2	1	8

לוח 4: ייצוגיות לפי מגורים בקו עימות (באחוזים)

מגורים בקו העימות – יהודים	מגורים לפני שקלול – מדידה ראשונה	מגורים לפני שקלול – מדידה שנייה	מגורים לפני שקלול – מדידה שלישית	מגורים לפני שקלול / אוכלוסייה
קו העימות הצפוני	12	12	11	2
קו העימות בעוטף עזה	17	17	17	3
שאר חלקי	71	71	72	95
מגורים בקו העימות – ערבים (לא נכלל בשקלול)	מגורים לפני שקלול – מדידה ראשונה	מגורים לפני שקלול – מדידה שנייה	מגורים לפני שקלול – מדידה שלישית	מגורים לפני שקלול / אוכלוסייה
קו העימות הצפוני	2	2	3	---
קו העימות בעוטף עזה	0	0	0	---
שאר חלקי הארץ	98	98	97	---